

รายงานสำรวจ ทำทะเบียน และถ่ายสำเนาดีจิตัลเอกสารโบราณ
ณ หอจดหมายเหตุสาธารณสุขแห่งชาติ นนทบุรี
24-25 พฤศจิกายน 2565

.....

ฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทยได้ติดต่อและขออนุญาตเข้าไปทำสำเนาดีจิตัลเอกสารโบราณที่อยู่ในความดูแลของหอจดหมายเหตุสาธารณสุขแห่งชาติ คณะทำงานประกอบด้วย นางสาวนิสา เขยกลิ่น ผู้ช่วยนักวิชาการ นายสมศักดิ์ แก้วนุช เจ้าหน้าที่ประสานงานวิชาการ นายศุภกรานต์ พุ่มพฤษ์ นักผลิตสื่อ และนางสาววิไลวรรณ เดชดอนบม สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในวันที่ 24-25 พฤศจิกายน 2565

เอกสารโบราณชุดนี้เป็นเอกสารโบราณส่วนบุคคลที่นายทองอ่อน สิทธิไกรพงษ์ แพทย์แผนโบราณ ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการรักษาโรคและใช้ยาสมุนไพรในการบรรเทาอาการเจ็บป่วย โดยนายทองอ่อนถือเป็นแพทย์ประจำตำบลคนแรกของตำบลหนองบัว อำเภอฝาง จังหวัดขอนแก่น และได้รับใบประกอบโรคศิลปะสาขาเภสัชกรรม เวชกรรมและผดุงครรภ์แผนโบราณจากคณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะ กระทรวงสาธารณสุข

ประวัติของนายทองอ่อน สิทธิไกรพงษ์ เกิดเมื่อ 24 มีนาคม พ.ศ. 2458 ณ บ้านเมืองเก่า ตำบลเมืองเก่า อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น เมื่ออายุ 20 ปี ได้อุปสมบทเป็นพระที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ในระหว่างนั้นก็ศึกษาวิชาการนวดและสมุนไพรด้วย โดยอาจารย์ที่สอนมาจากราชสำนัก เมื่อ พ.ศ. 2484 ระหว่างสงครามโลก สมเด็จพระวรมรรตน์จึงให้ทุกคนกลับไปพำนักยังภูมิลำเนาเดิม นายทองอ่อนจึงได้กลับมาอยู่ที่บ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ช่วยดูแลชาวบ้านด้วยวิชาแพทย์แผนโบราณที่ได้ร่ำเรียนมา จน พ.ศ. 2488 ได้ลาจากอุปสมบท พ.ศ. 2491 ได้เป็นแพทย์ประจำตำบลหนองบัว นับเป็นแพทย์ประจำตำบลคนแรก (รวมเวลา 27 ปี) พ.ศ. 2497 และได้รับใบประกอบโรคศิลปะสาขาเภสัชกรรม เวชกรรมและผดุงครรภ์แผนโบราณจากคณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะ กระทรวงสาธารณสุข นายทองอ่อนเป็นแพทย์แผนโบราณที่ตรวจรักษาคนไข้ด้วยวิชาแพทย์แผนโบราณ นอกจากนี้ยังสอนหนังสือเกี่ยวกับแพทย์แผนโบราณให้กับผู้สนใจศึกษาหาความรู้ เป็นวิทยากรที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น และสถาบันการแพทย์แผนไทย ทั้งยังส่งเสริมความเข้มแข็งด้านการแพทย์แผน

โบราณอีกด้วย เมื่อเข้าสู่วัยชรา ร่างกายก็อ่อนแรงตามวัย อาการป่วยกระเสาะกระแสะ จนเสียชีวิตอย่างสงบที่บ้านพัก วันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2555 สิริรวมอายุ 97 ปี¹

เอกสารโบราณที่นายทองอ่อน มอบให้หอจดหมายเหตุสาธารณสุขแห่งชาติมีหลากหลาย อาทิ เอกสารลายมือเขียน ตำรายา หนังสือ สมุดข่อย และใบลาน ซึ่งทางหอจดหมายเหตุสาธารณสุขแห่งชาติได้จัดหมวดหมู่และจัดทำบัญชีเรียบร้อยแล้ว โดยฐานข้อมูลเอกสารโบราณ ฯ จะคัดเลือกเฉพาะเอกสารที่เป็นใบลานและสมุดข่อยมาทำสำเนาดิจิทัลและจะเผยแพร่ให้ใช้งานในโอกาสต่อไป

รายชื่อทะเบียนเอกสารโบราณที่ทำสำเนาดิจิทัลในครั้งนี้ ได้แก่

ที่	ทะเบียนของฐานข้อมูลฯ	ทะเบียนของหอจดหมายเหตุฯ	ชื่อเรื่อง	อักษร	ประเภท
1	NBI001-001 ²	(23) สบ. 23.1.4/1	ลักคະนะโจน 8 , เซะถาน	ไทยน้อย	ลานดิบ, ลานก้อม
2	NBI001-002	(23) สบ. 23.1.4/2	หนังสือกตแกด (ลักษณะอุทร)	ไทยน้อย	ลานดิบ, ลานก้อม
3	NBI001-003	(23) สบ. 23.1.4/3	หมายเจ้าเมืองภูเขียว	ไทยน้อย	ลานดิบ, ลานก้อม
4	NBI001-004	(23) สบ. 23.1.4/4	การพิจารณาคดี โจทก์จำเลย	ไทยน้อย	ลานดิบ, ลานก้อม
5	NBI001-005	(23) สบ. 23.1.4/5	พะทำมะสาด (คดีวิวาท) ร.ศ. 1263	ไทยน้อย	ลานดิบ, ลานก้อม
6	NBI001-006	(23) สบ. 23.1.4/6	คาถาแก้เลือด แก้ม แก้วข้าง	ไทย, ขอมไทย	ลานดิบ, ลานก้อม
7	NBI001-007	(23) สบ. 23.1.4/7	แก้ตุ่ม ยาเลือด แก้ไข แก้ปวด ตีน แก้ชัก แก้เป็นบ้า แก้พิษขึ้น	ธรรมอีสาน	ลานดิบ, ลานก้อม
8	NBI001-008	(23) สบ. 23.1.4/8	ยาริดสีดวง แก้ม แก้วเสลด แก้ไขรากลัด สันนิบาต	ไทย	ลานดิบ, ลานก้อม

¹ ข้อมูลจากบัญชีสำรวจเอกสารส่วนบุคคล พ่อทองอ่อน สิทธิไกรพงษ์ (23) สบ. 23 จัดทำโดย หอจดหมายเหตุสาธารณสุขแห่งชาติ สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข

² การให้เลขรหัส NBI คืออักษรย่อ จังหวัดนนทบุรี, 001 คือ หอจดหมายเหตุสาธารณสุขแห่งชาติ, 001 คือ ลำดับเอกสารโบราณ

ที่	ทะเบียนของ ฐานข้อมูลฯ	ทะเบียนของ หอจดหมายเหตุฯ	ชื่อเรื่อง	อักษร	ประเภท
9	NBI001-009	(23) สบ. 23.1.4/9	ว่าด้วยทุราเวชชา 4 ประการ บุ ทกริต โทสันทะฆาต ตรีสันท ฆาต ฯลฯ	ไทย	ลานดิบ, ลานก้อม
10	NBI001-010	(23) สบ. 23.1.4/10	สันนิบาต ประสะ ไข้	ไทย	ลานดิบ, ลานก้อม
11	NBI001-011	(23) สบ. 23.1.4/11	ยาแก้ไข้ แก้ปวดท้อง แก้ลม ผิด สำแดง แก้ลิ้นกระดาก แก้คั้ง แก้สาริบาด ฯลฯ	ไทย, ขอมไทย	ลานดิบ, ลานก้อม
12	NBI001-012	(23) สบ. 23.1.4/12	ตำรายาทังมวล (ยาแก้ไข้, ติน เย็น)	ธรรมอีสาน	ลานดิบ, ลานก้อม
13	NBI001-013	(23) สบ. 23.1.4/13	ยาแขน ยาชุม	ธรรมอีสาน	ลานดิบ, ลานก้อม
14	NBI001-014	(23) สบ. 23.1.4/14	ยาชื้อาก ยาข้างลงท้อง ยาแก้ไอ	ไทยน้อย, ธรรมอีสาน	ลานดิบ, ลานก้อม
15	NBI001-015	(23) สบ. 23.1.4/15	กัมมจอรผู้หญิง, เป็นผีตามเดือน , ยาจอด ฯลฯ	ธรรมอีสาน	ลานดิบ, ลานก้อม
16	NBI001-016	(23) สบ. 23.1.4/16	ยาแก้ไข้ปวดหัว, ไข้ออกตุ้ม, ไข้ ป่วง ฯลฯ	ธรรมอีสาน	ลานดิบ, ลานก้อม
17	NBI001-017	(23) สบ. 23.1.4/17	ยาเลือด ยาลม ยาแห่บ'ตก สันนิบาต	ธรรมอีสาน	ลานดิบ, ลานก้อม
18	NBI001-018	(23) สบ. 23.1.4/18	แก้ไข้ตัวร้อนเด็ก, ยาชุมบาย, แก้แจน, แก้ซางขาว	ธรรมอีสาน	ลานดิบ, ลานก้อม
19	NBI001-019	(23) สบ. 23.1.4/19	ยาแก้้ออกคำออกแดง, แก้คั้น, แก้ไข้, ยาเลือด ฯลฯ	ธรรมอีสาน	ลานดิบ, ลานก้อม
20	NBI001-020	(23) สบ. 23.1.4/20	แก้ร้อนท้อง จับไข้ ตินเย็นมือ เย็น ไข้ปวดตา ฯลฯ	ธรรมอีสาน	ลานดิบ, ลานก้อม
21	NBI001-021	(23) สบ. 23.1.4/21	พิชร้อน พิชขึ้นคั้น ซางแดง	ไทยน้อย, ขอมไทย	ลานดิบ, ลานก้อม

ที่	ทะเบียนของ ฐานข้อมูลฯ	ทะเบียนของ หอจดหมายเหตุฯ	ชื่อเรื่อง	อักษร	ประเภท
22	NBI001-022	(23) สบ. 23.1.4/22	บอกหมากไม้ (ใช้หมากไม้) ยา ชุม บอกพยาธิ ฯลฯ	ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
23	NBI001-023	(23) สบ. 23.1.4/23	ยาลม ยาสารบาษ ยาชะเอ้อ ยา ปวดหัว ฯลฯ	ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
24	NBI001-024	(23) สบ. 23.1.4/24	ยาหมากสุก, ยาตุ่มทั้งมวล, ยา ไข่เจ็บ, เนื้องิง ฯลฯ	ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
25	NBI001-025	(23) สบ. 23.1.4/25	ยาอายุวัฒนะ ยาเลือดขึ้น ยา เมาหัว	ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
26	NBI001-026	(23) สบ. 23.1.4/26	ตำรายาต่าง ๆ ยาชุม ไข่ออก แดง ยาแก้คัดอก ฯลฯ	ไทยน้อย	ลานติบ, ลานก้อม
27	NBI001-027	(23) สบ. 23.1.4/27	ยาออกเหลือง ยาพยาธิ ยาคัน ทะมาลา ยาฟก ฯลฯ	ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
28	NBI001-028	(23) สบ. 23.1.4/28	ยาแก้พิษยาทั้งมวล	ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
29	NBI001-029	(23) สบ. 23.1.4/29	ยาปิวหมากไม้ แก้เจ็บท้อง	ไทยน้อย, ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
30	NBI001-030	(23) สบ. 23.1.4/30	แก้เลือด แก้พิษงู แมลงต่าง ๆ	ไทยน้อย	ลานติบ, ลานก้อม
31	NBI001-031	(23) สบ. 23.1.4/31	ตำรายาท่านสองหลายบ้านกง (ยาฝน ยาทา ยาเลือด)	ไทยน้อย, ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
32	NBI001-032	(23) สบ. 23.1.4/32	ยาออกปานแดง ตำ ต่าง ยาชุม ฯลฯ	ไทยน้อย	ลานติบ, ลานก้อม
33	NBI001-033	(23) สบ. 23.1.4/33	แก้ซาง แก้ฝีในท้อง ยาแก้จง ฯลฯ	ไทยน้อย	ลานติบ, ลานก้อม
34	NBI001-034	(23) สบ. 23.1.4/34	ยาลงเลือด แก้หมากไม้ แก้ไข	ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
35	NBI001-035	(23) สบ. 23.1.4/35	ยากะยือ ยาเล็ด ยาแก้ปวดหลัง ยาหมากโหก ยาแก้ไข ยาเลือด	ธรรมอีสาน	ใบลาน

ที่	ทะเบียนของ ฐานข้อมูลฯ	ทะเบียนของ หอจดหมายเหตุฯ	ชื่อเรื่อง	อักษร	ประเภท
			ยาชุนน้อย ยาแก้ไอ ยาแก้ปวด หลัง ฯลฯ		
36	NBI001-036	(23) สบ. 23.1.4/36	สู่วัดภูเขาวินในเกล้า	ขอมไทย, ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
37	NBI001-037	(23) สบ. 23.1.4/37	ตั้งเครื่องกริยาบูชาเคราะห์	ขอมไทย, ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
38	NBI001-038	(23) สบ. 23.1.4/38	คำสวดกรรมวาจาจารย์ (คำ บอกอนุศาสน์)	ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
39	NBI001-039	(23) สบ. 23.1.4/39	เสียเคราะห์ผู้ใหญ่ เต็กน้อย	ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
40	NBI001-040	(23) สบ. 23.1.4/40	เสียเคราะห์บูชา	ไทยน้อย, ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
41	NBI001-041	(23) สบ. 23.1.4/41	สะเดาะเคราะห์	ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
42	NBI001-042	(23) สบ. 23.1.4/42	ป่าวเทพยา	ไทยน้อย	ลานติบ, ลานก้อม
43	NBI001-043	(23) สบ. 23.1.4/43	สูดขวัร (สู่วัดภู)	ขอมไทย, ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
44	NBI001-044	(23) สบ. 23.1.4/44	สะเดาะเสียเคราะห์	ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
45	NBI001-045	(23) สบ. 23.1.4/45	เชิญขวัร	ไทยน้อย	ลานติบ, ลานก้อม
46	NBI001-046	(23) สบ. 23.1.4/46	แต่งกาย เสียเคราะห์	ไทยน้อย, ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม
47	NBI001-047	(23) สบ. 23.1.4/47	เสียเคราะห์	ไทยน้อย, ธรรมอีสาน	ลานติบ, ลานก้อม

สรุปรายงาน
นิตา เชยกลิ่น
ผู้ช่วยนักวิชาการ

ถ่ายภาพ
ศุภกรานต์ พุ่มพฤษ์
นักผลิตสื่อ